СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

РІК XLV. Ч. 260. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 8-го листопаду 1937. VOL. XLV. No. 260. Jersey City, N. J., Monday, November 8, 1937.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД СПЕКУЛЯЦІЄЮ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт згадав підчас конференції з журналістами за останній крах на біржі. Він підкреслив, що спекуляція на біржі буде й надалі „небезпенною". А справа та мається так, казав президент, що чим небезпечнішою є спекуляція, тим менше людей спекулює; а якби спекуляція не була небевпечною, то кожний хотів би грати на біржі.

Новинкарська спекуляція.

Коли кореспонденти запитались Рузвелта, що властиво було предметом розмови між ним і посадником Ню Йорку, Ля Ґвардією, він відповів: „Новинкарська спекуляція є таксамо небезпечна як і біржева".

Остерігає!

Згадку президента про біржу толкують собі так, що президент далі є за контролю біржі, та що його заява є осторогою для спекулянтів.

БУВ БИ СТРІНУВСЯ З ВЕЛИКИМИ ДЕМОНСТРАЦІЯМИ.

ВАШИНГТОН. — Виходить на яву, що була вже підготова, щоб використати приїзд князя Виндзора на велику робітничу маніфестацію, звернену проти нього за те, що він відвідував націстичну Німеччину і був з Гітлером. А далі демонстрації мали звернутися проти Чарлза Бедо, американського промисловця, що мав бути для Виндзора провідником. А, як відомо, князь Виндзор хотів оглянути в Америці ріжні підприемства та пізнати спосіб продукції, як теж обзнайомитися з положенням американського робітництва. Американська Федерація Праці виготовила плян цеї демонстрації, бо вона є проти системи Бедо. Бедо намагається обороняти свою систему і каже, що вона не є системою „спід оп". Він теж вислав до князя Виндзора телеґраму і просив звільнити його з ролі провідника, щоб тим способом облекшити Виндзорові приїзд до Америки. Демонстрацію проти Виндзора мали зачати в Ню Йорку, при висіданні з німецького корабля „Бремен".

РЕПУБЛИКАНЦІ ШУКАЮТЬ ВИХОДУ.

ШІКАҐО. — Републиканська Партія потребує чогось, щоб її оживило. Це всі відчувають, але не знають, як до цього братися, щоб її оживити. Ось на те призначено комітет з 100 осіб, який упродовж 5 місяців матиме виготовити нову програму і нові засади, що дадуть відповідь на те, як треба републиканцям глядіти на розвязку сутніх проблем нації.

ПРОМІНЬ НАДІЇ.

ВАШИНГТОН. — Те, що президент Рузвелт дав до пізнання, що йому залежить на тім, щоб у робітничім русі не було розбиття, зробило своє враження. Переговори між представниками Американської Федерації Праці й Комітету Промислової Організації пішли гладше. Обидві сторони добачують уже 10 промислів, щодо яких можна примінити засаду юнійної організації за промислом.

А КАНАДІЙЦІ БУЛИБ РАДІ.

ОТАВА (Канада). — Провідник робітничого руху в Канаді, П. М. Драпер, заявляє, що все робітництво Канади булоб задоволене, якщоб його відвідав князь Виндзор. Він остерігає перед такими виступами, ніби робітничими, як ті, про які доходять вісти з Балтимору у Злучених Державах, бо ті виступи, на його думку, не походять від тих, що хочуть робітництву дійсно допомогти.

НОВИЙ БЛЬОФ ТРОЯНОВСЬКОГО.

НЮ ЙОРК. — Советські аґенти, що називають себе у Злучених Державах „американськими приятелями Советів", влаштували в Карнеґі Гол зібрання з нагоди 20-ліття російської революції і вручили присутньому на тім зібранні советському амбасадорові Трояновському „золоту книгу" з підписами тих „советських приятелів". Промовляв теж Трояновський та повторяв те, що завжди: що Совети бажають собі тільки миру, та що зітруть на мак кожного, хто тільки відважиться піднести руку на Совети. „Не раджу ніякій армії в світі зачіпатися з советською армі;ю", казав Трояновський, „бо кожна з них буде розбита на порох". Між присутніми, що заявилися як „приятелі Советів", чи там Росії, майже не видно було справжніх американців, як теж майже не було росіян ні інших словян.

ПРЕЗИДЕНТ ВІЧНО В ДОРОЗІ.

ВАШИНГТОН. — Ще ні один президент Злучених Держав не подорожував так багато і так часто, як президент Рузвелт.

ЛИСТОПАД

МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ

Памятайте при кожній нагоді, що за долю інвалідів відповідає той, хто післав їх до боротьби, -- Українська Нація. Є обовязком цілої Нації відповідно інвалідів забезпечити. Тому даймо поміч окалічілим жовнірам Українського Війська!

Жертви шліть на таку адресу:

„OBYEDNANYE"

P. O. Box 122. Hudson Terminal, New York, N. Y.

НЕ ДУМАЄ, ЩО ВИБУХНЕ ВІЙНА В ЕВРОПІ.

Моріс Дюпері з Парижа, президент „Ротарі Інтернешенел" (він тепер у Ню Йорку), твердить на основі своїх спостережень, що европейські держави не будуть між собою воювати. Які не вибухлиб конфлікти, полагоджуватимуть їх радше при помочі переговорів ніж війни. Бо всі є того переконання, що наступна війна готова принести кінець економічній і соціяльній структурі теперішньої цивілізації.

ЕКЗЕКУТОР СТАРОСТВА ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА НАДУЖИТТЯ.

В окружнім суді у Львові відбулася карна розправа проти емеритованого старшого пшодовника державної поліції, останніми часами екзекутора повітового староства в Городку, Северина Стажиньского, обвинуваченого за ґрошеві надужиття. Стажиньскі признався, що був у прикрому матеріяльному положенні, бо його родина хворіла. Трибунал засудив Стажинського на рік вязниці з завішенням виконання кари.

СТЕЖНІ ЛИСТИ ЗА БУВШИМ СТАРОСТОЮ.

Познанська преса повідомля, що прокуратура апеляційного суду в Познані звернулася недавно до бувшого старости в Дзялдові, д-ра Адама Твардовского, з закликом, щоб він відсидів 6-місячну кару вязниці, як решту кари, наложеної на нього за надужиття. Та д-р Твардовскі не чекав, а виїхав з Познаня за кордон, здається до Франції. За ним розписали стежні листи.

МОРД НА СПОРТОВОМУ ҐРИЩІ.

В Медиці, повіт Перемишль, відбувся метч за мистецтво Ц-кляси перемиської підокруги між перемиським „Напшодом" і „Веселкою" з Медики. При стані 1:0 для „Напшоду" зчинилася між грачами і клюбовими прихильниками бійка, підчас якої грача „Напшоду" Ґвінера закололи ножами. Від ран Ґвінер помер.

АРЕШТАНТИ В ЛИТВІ МУСЯТЬ ПЛАТИТИ СОБІ КОШТИ УТРИМАННЯ.

На основі нового литовського закону, що велить засудженим на арешт платити собі кошти утримання по 3 літи за добу, судові органи зачали стягати залягаючі з цеї причини суми за 1936 рік. Багато осіб не хочуть платити належитости, отже дійде до нових судових процесів.

АФЕРА ДВОХ АҐЕНТІВ ПОЛІЦІЇ.

Судово-карні власті покінчили слідство у великій афері двох бувших аґентів поліції, Ґруеля й Кропінського, обвинувачених за надужиття урядової влади. Слідство проти згаданих аґентів, що були зайняті в команді поліції на варшавський повіт, дало 7 грубих томів. Оба аґенти надуживали свого становища. Вони були на службі проступників. Від них діставали хабарі, так, що особи, що їх треба було арештувати, виходили на волю, а зате впало до вязниці багато невинних осіб. Підчас ревізії знайшли в згаданих аґентів чимало предметів з нечесного джерела, м. ін. багатокаратовий брилянт. Будуть вдруге переводити карні процеси, а це в усіх справах, де виступали оба аґенти.

ЩЕ ДВА НОВІ КОСТЕЛИ.

В Холопах і в Румні коло Комарна, рудецького повіту, єпископ Барда з Перемишля посвятив вугольний камінь під будову нових римо-кат. костелів.

РОБОТ ЗАПРОШУЄ ДО РЕСТОРАНУ.

В Парижі перед входом до одного з найкращих ресторанів можна побачити механічного робота. Він проходжується перед дверми, за якийсь час задержується, виконує рукою жест, що ним запрошує до нутра льокалю, й зачинає знову свій похід. Ця реклямa притягає цілу масу цікавих парижан. Здається, за приміром згаданого ресторану піде багато інших підприємств.

ПЛЯНУЮТЬ ВИДАТИ ПРОТИЖИДІВСЬКІ МАРКИ.

У Німеччині плянують видати спеціяльні марки, які своїм видом звертались проти жидів. Ці марки малиб вийти у звязку з відкриттям протижидівського музею в Мінхені, в якому то музею при помочі ріжних експонатів, діяґрам та літературатури представлена найдавніша історія жидів, головно їх шкідницька робота в нутрі тих народів, серед яких вони поселювалися.

ЗДЕМОЛЮВАЛИ ДІМ ЗНАХОРКИ.

В Липиці коло Рогатина „урядувала" знахорка Анна Ґомула. До її пацієнтів належав також Мих. Голуб, якому знахорка записувала ріжні ліки й брала за те чималі оплати. Та ці ліки нічого не помагали. Хворий почувався щораз гірше, аж вкінці зголосився у лікаря. Поліція арештувала знахорку. Підчас ревізії виявилося, що головним „ліком" знахорки був вивар із сіна, змішаний з румянком. Коли населення довідалося про засоби лікування „знахорки", здемолювало її дім.

СОБАКА НЕ БРЕШЕ!

Перед віденським трибуналом вели справу про аліменти. Повела її проти свого бувшого мужа одна пані, жінка багатого промисловця. Подружжя розійшлося недавно. Пані на розвід не зголосилася, хоч її муж мав слушні закиди проти неї. Пані домагалася грошевого обезпечення. Промисловець відмовився від цього. В ролі свідка виступив здогадний співвинновник пані. Він заперечив, очевидно, всім закидам і — на доказ — навів факт, що віллю промисловця стерегли два грізні британи, які не доволяють нікому чужому ввійти на подвіря. На те промисловець попросив трибунал, щоб зарядити перерву. По перерві прибув він на салю з двома великими псами. Коли їм показали свідка, вірні сторожі кинулися на нього — але щоб поласитися коло нього! Арґумент свідка не був стійний.

ПАРАДИ І РОЗСТРІЛИ В СОВЄТАХ

МОСКВА. — Столиця Советів приготовляється до галасливого святкування 20-літньої річниці захоплення влади большевиками в Росії. Вже тепер можна бачити по вулицях виставлені величезні портрети Леніна, Сталіна; а рідше Маркса й Енгельса; ще рідше Ворошилова, Калініна, Молотова, Кагановича, Літвінова. Приготовляють також ріжні окрашення по вулицях: будують виставу „добробуту" в Советах, де буде представлене, які Совети багаті; також розмальовують баню собору св. Василія ріжними рябими красками, подібними до тих, які видніли на тій самій бані за часів царя Івана Грозного. Рівночасно з тими приготуваннями зо всіх сторін Советів доходять вістки про розстріли все нових людей за „шпигунство, саботаж, націоналізм". Цей раз влада застрілила 20 осіб. Вісьмох застрілено в Ґомбелю, в Білорусі, за нищення колективної господарки та за спробу відірвати Білорусь від Советів. Пять застрілено у ленінградській окрузі, а сім у московській — за „нищення живого інвентаря".

РЕЗОЛЮЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ І ЖУРНАЛІСТІВ.

ЛЬВІВ.—Загальні збори Товариства Українських Письменників і Журналістів ім. І. Франка у Львові ухвалили низку резолюцій, у яких ствердили, що „поступ людського духа й розвиток культури вимагає якнайширшої свободи друкованого слова. Історія всіх часів, держав і народів доказала, та на наших очах далі доказує, що там, де та свобода спутана політичними умовинами, болюче терпить на тому стан літератури і преси. Тому загальні збори виступають в обороні права свобідної, поважної критики й підкреслюють, що цензурним заборонам не повинні підлягати твори українських клясиків; а всі дотеперішні конфіскати, головно Кобзаря і творів І. Франка, повинні бути скасовані". Далі збори з обуренням натаврували протиукраїнську пагінку, яку від певного часу веде велика частина польської преси.

ВІДКРИТТЯ ДОМІВКИ УКРАЇНСЬКИХ РОБІТНИЦЬ.

ЛЬВІВ. — Товариство українських робітниць у Львові, „Будучність", від 10 літ проявляє дуже корисну роботу, гуртуючи в собі тисячі української жіночої домашньої прислуги, переживало радісні хвилі в часі відкриття своєї власної домівки 24. жовтня ц. р. при вул. Собінського 28. На тім святі було багато духовенства з єп. Будкою на чолі, а також було багато світських провідників.

НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ ДОГОВІР.

БЕРЛІН. — Гостра кампанія, що від кількох місяців велася на сторінках польської і німецької преси за гноблення німецьких меншин у Польщі і польських меншин у Німеччині, закінчилася миролюбно: обі сторони підписали договір, на основі якого зобовязуються не гнобити своїх меншин, а дати їм те саме право розвою, що мають власні громадяни. Вслід за тим договором німецькі політичні круги висказують надію, що Польща приступить до протикомуністичного бльоку, до якого вже належить Німеччина, Японія й Італія.

ПОЛЯКИ НЕ ХОЧУТЬ ПРИСТУПАТИ ДО ПРОТИКОМУНІСТИЧНОГО БЛЬОКУ.

ВАРШАВА. — Польське міністерство закордонних справ найрішучіще заперечує поголоски, що Польща хоче приступити до протикомуністичного бльоку, до якого належать уже Німеччина, Японія й Італія. Представник міністерства назвав ці поголоски цілковито фальшивими і притім додав, що завданням польської політики є не приступати до ніяких бльоків.

КНЯЗЬ І КНЯГИНЯ ВИДЗОР НЕ ПРИЇДУТЬ.

ПАРИЖ. — Князь і княгиня Виндзор, що мали цими днями вибратися в дорогу до Америки, щоб там студіювати робітничо-мешканеве питання, в останній хвилі відмовилися їхати. Як причину подали те, що частина американського робітництва неприхильно поставилась до цеї поїздки й підозріває в ній якісь інші мотиви. З цього приводу князь і княгиня, яка походить з Америки, є дуже розчаровані.

АНҐЛІЙЦІ ОБУРЕНІ ЗА ЦЕ НА АМЕРИКАНЦІВ.

ЛОНДОН. — Хоч анґлійці ще не простили князеві Виндзорові того, що він зрікся їхнього престолу задля американки пані Сімпсон, то проте тепер вони висказують на адресу тих американців, що виступали проти його приїзду до Америки, своє невдоволення. Аджеж хто як хто, а американці повинні їх обох якнайщиріше приняти, говорять анґлійці. Правдоподібно, що ця невдача в Америці промостить князеві шлях до повороту до рідного краю, який, коли не заплаче над його нещастям, то всетаки бодай скривиться.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОТУГА КНИЖКИ

У Рокефелерівськім Центрі в Ню Йорку відкрито в четвер, дня 4. листопаду, Крайову Виставу Книжки. Хоч ініціятива належала до відомого великого щоденника „Ню Йорк Таймс", кооперують з ним накладці книжок, числом 110. Працювали вони над зложенням цеї вистави від кількох місяців, причому кожний накладець старався дати виставу своїх книжок, що відповідає його характерові.

Нині не можна навіть сказати, скільки книжок буде виставлених на цій виставі. Звісно, будеться виставляти не старі видання, а самі найновіші. Самий тільки ініціятор вистави, „Ню Йорк Таймс", виставить історичну збірку книжок, щоби подати історію книжки, починаючи від перших відомих спроб людини записувати події яких 5,000 літ тому.

На виставі будуть виставлені також моделі, ба навіть справжні відділи модерного накладного підприємства, що будуть показувати, як твориться книжка від початку складання її сторінок, аж поки вона вийде готова на ринок збуту.

До гостей, що будуть відвідувати виставу, промовлятимуть кожного дня вистави відомі автори книжок: новелісти, драматурги, поети, історики, відкривці, журналісти, вчені, виховники й інші письменники.

Понад 90,000 осіб відвідало подібну виставу книжки минулого року, влаштовану тою самою ініціятивою й у тому самому місці, а цьогорічне число відвідувачів вистави певно буде багато більше.

Що того роду вистава потягає за собою великі видатки, цього можна легко догадатися. Кошти, получені з виставою, покривають у части ініціятори, в части кооперуючі накладці. Пощо вони пішли на міліонові видатки, можемо легко догадатися: видно, що вони сподіваються з того видатку гарного приходу.

Та цього приходу певно не булоб, якби не було попиту на книжку, якби не було людей, охочих до книжки, а попри них не було ще міліонів людей, котрі нині ще не знають вартости книжки, а котрі ще пізналиб, якби тільки взялися за читання.

Каже ініціятор вистави книжки, „Ню Йорк Таймс", у передовиці зприводу вистави: „Ще є міліони американців, які не відкрили, якою то доброю річчю є книжка; як вона скорочує нудні подорожі; як вона потішає самітних; як вона загріває серця, коли вітруга виє зпоза вугла; як вона дає нам приятелів, які нас не покидають і не старіються; як вона перескакує пропасти часу й простору; якою гарною річчю є книжка, скільки мистецтва ремісників та натхнення письменників піде на книжку; як вона вяже чоловіків і жінок з давніх давен, і як вона нас запізнає з могутніми покійниками та з армією добрих товаришів, що впродовж усіх віків топтали по порошних дорогах світу".

Чи не захочеться кому з нас запізнатися з тими річами — через читання української книжки?

СВОБОДА СЛОВА Й ДІЛАННЯ

Англійський парляментарист Рис Дейвис, який тепер перебуває в Америці, в одним зо своїх відчитів сказав: „Як би мені дали всі розкоші, найкраще помешкання, найкраще убрання, найкращей харч, а відібрали свободу слова, то я сказав би їм: до чорта з вами". Це дійсно влучна характеристика властивої вартости свободи слова. Нам здається, що навіть ті, що склонні приняти диктатуру, теж дорожать свободою слова. Вони тільки вважають диктатуру виразом своїх бажань. І тому вона не дразнить їх. Вони задоволяються тим, що можуть ту диктатуру свобідно вихваляти. Колиб їм хто це заборонив, то вони почувалисяб таксамо погано, як почуваються ті, яким диктатура забороняє свобідно хвалити демократію.

Свобода слова потрібна. Без неї людина не може духово розвиватися. Бо вдача людей дуже складна. В серці кожного чоловіка родяться ріжні гадки. Серед них є розумні і дурні, високі і низькі. Буває нераз так, що в серці чоловіка родиться така гадка, якої він сам стидається, яку він сам старається здушити. Але вона проти його волі росте, кріпшає і рветься, наче на ланцюху люта собака. Чим більше чоловік старається цю гадку здавити, тим більше вона кріпшає, тим більше його опановує, ослаблюючи цілу його духову структуру та доводячи його часто до злочинних проступків чи божевілля.

Але буває нераз так, що коли ту думку, що заки вона набрала диявольської сили, спустити з ланцюха, дати їй змогу вийти наверх, чи, конкретно кажучи, коли людина має змогу висказати її словами, то вона на яві менше накоїть лиха, а то й ніякого, та ще увільнить людину від терпінь та внутрішніх конфліктів.

Подібний процес, лише на ширшу скалю, відбувається в ріжних суспільно-політичних рухах. Часто якийсь політичний рух зріс лише тому, що влада не позволила прихильникам якоїсь струї почути свої власні слова власними вухами. Чим більше влада давила цей рух, тим більшої віри набирали прихильники цього руху у його правдивість. Якби влада позволила людям свобідно висказуватися й прилюдно провірювати свої переконання, то дана суспільна струя булаб зівяла як недоцільна, або принялась би як корисна і розумна. І з одного і з другого випадку моглаб вийти тільки користь.

Тому свобода слова є дійсно бажана річ і за неї треба всіми силами обставати.

Але, обстоюючи свободу слова, ми все мусимо памятати, що абсолютної, цілковитої свободи слова, чи взагалі всякої свободи, на світі нема. Люди живуть у гурті з іншими людьми і вони мусять числитися з волею та бажаннями інших. У найдемократичнішім краю не можна станути собі на вулиці і викрикувати сороміцькі, образливі слова, або поповнювати якісь неморальні вчинки. Також не можна положитися впоперек вулиці і спинювати вуличні рухи. Колиб людина таке робила, то її взялиб до дому божевільних. А коли би переконалися, що вона це робила свідомо, в імя „свободи", то за те її покаралиб.

У кожнім, навіть у найдемократичнішім краю свобода слова, свобода писання і рухів є обмежена. Не можна говорити, писати, чи виставляти сороміцьких річей; не можна поводитися неморально, не можна ламати установлених законів суспільности, які є на те, щоб управильнити відношення одної одиниці до другої.

Ці закони, ухвалювані законодатними чинниками, чи приняті вкоріненою традицією, фактично є обмеженням людської свободи слова, друку чи ділання. Хто відважився їх поламати, то дістав би належну кару.

Та, принявши твердження, що на світі нема цілковитої свободи, ми знайдемось у віч-на-віч з одним із найтяжчих нині світових питань, а саме: де знаходиться та межа, до якої якийсь край може вважати себе демократичним, а після якої треба вже його вважати диктаторським?

Фактично на це питання нема якоїсь однозгідної, рішальної відповіди. Бо поняття „демократії" чи „диктатури", не залежить тільки від зверхніх розпорядків влади, але також від душевного наставлення і виховання широкого загалу. Коли загал вихований у дисципліні, коли він пересяклий глибокими етичними засадами, коли не є самолюбний і кожний член бере під увагу не лише свої особисті користи, але також має огляд на свого побратима, то в такім народі цілком певно буде демократичний устрій. Просто тому, що люди, виконуючи ріжні писані і традиційні закони, робитимуть це не під диктатом влади, тільки під диктатом свого власного сумління, своєї внутрішньої дисципліни.

В Англії не треба було в 1931 році, в часі плянованої інфляції, приказувати часописам, що друкувати, а чого ні, бо самі часописи без приказу уряду знали, що треба про ту справу цілковито мовчати і заховувати спокійний настрій. Колиб у краю не було такої внутрішньої дисципліни; колиб кожний часопис навипередки старався зрадити вістку і на загальному заколоті робити особистий бизнес, то в такім краю було би треба приказу, диктату уряду, який відбирав би ґазетам свободу слова і змушував їх мовчати. Таксамо не мусів англійський уряд приказувати ґазетам, що робити в часі абдикації короля Едварда, бо англійські часописи самі знали, що робити, і вони здисципліновано те робили, маючи на увазі добро свого краю, а не своє особисте.

В той спосіб англійський уряд зберіг уцілості демократичну засаду і з цього не вийшла для народу шкода, тільки користь. Але якийсь інший уряд, знаючи добре свій занархізований загал, мусів би видавати спеціяльний розпорядок, щоб осягнути точнісінько те, що англійський уряд осягнув без розпорядку. Через це той другий уряд вже не був би „демократичний", тільки „диктаторський".

Тому саме демократія залежить у такій великій мірі не тільки від зверхніх законів, але також від внутрішньої суспільної здисциплінованости, виховання і моралі. Там, де суспільність здисциплінована і моральна, там краще поле для демократії, там не приходить до диктатури. А де суспільність розперезана, занархізована, здеморалізована, там є податне місце для диктатури. Маючи це на увазі, треба й розумно користати зо свободи слова, друку і ділання, якщо хочемо, щоб демократія жила. А коли свободою слова розточуємо суспільну мораль і дисципліну, то тим підготовляємо ґрунт диктатурі.

ЛИСТ ДО МАТЕРИ

Любі мамо! Наша перша зустріч в тюрподі зробила на мене гнітюче враження. Хочу тепер дещо пояснити Вам. Поперше, хоч чекісти мене заарештували й поставили перед суд, все це не значить, що прийшов мій кінець. Дивлячися в обличчя будучности, певно й рішучо вірю, що вирвати мене з життя у двацять років їм не вдасться.

І пишу Вам цього листа не тому, що Ви моя, Андрія Кудри, мати, що Ви родили мене, повивали, співали своїх невибагливих материх пісень, тішилися кожним моїм усміхом, кожним висловом моїм. І навіть не тому, що двацять років чекали Ви на мене, поки стану Вашою мрією — гордістю, священиком нашої деревляної трухлявої церковці, що надягну блискучу ризу і стану зручним протяжним голосом виводити найприємніші для Вас слова розмови з Богом.

Ні, не тому, мамо...

Але не подумайте, що я забув усе це, що не памятаю... Що теперішній стан вичавив з мене всі синівські нотки... О, ні!... Памятаю все, до останньої усмішки на устах. Памятаю Ваші клуночки, якими обкладали мене, коли посилали „на великі школи". Памятаю Ваші слова: „їж, дитино, та рости"... А також: „учися, мудрих людей слухай"... Памятаю також, як Ви, коли наш драбинястий візок, що віз мене „на великі школи", викочувався з воріт, як хрестили мені дорогу... О, мамо! Все чисто памятаю... Але радости Вам не зробив, не став священиком... Оттак, як бачите. Сиджу тут, як небезпечний вязень.

Всетаки не тому пишу я цього листа. А чому? — Сьогодні неділя. День ясний, такий тихий. Ви певно ходили до нашої церковці, ставали на свому місці та били глибокі поклони. Я так і бачу Вас. І бачу, як селяни стояли юрбою коло дзвіниці, під розлогою грушею, з якої саме спадають дички, і мабуть гуторили:

— А знаєте, куме?

— Гов... а що там?

— Та кажуть Кудриного Андрія заарештували... Кажуть під суд піде.

— Та невже? А тож за що? Та не може бути...

— Та Хресто святий, не брешу. Бачили, як Кудриха плакала нині?

— Отаке, дивися. А за щож його? Здається, чесний парубок.

— Або їм що... Знаєте, як то є... Тепер хіба чесній людині життя є? Сказав слово, хтось підслухав і маєш... А шкода хлопця. Лепський парубок. А розумний... Про оту Україну як пічне, як пічне — хоч-не-хоч, а слухаєш. І правду, люди мої, казав. Гірку, чуєте, правду.

І отак, бачу в думці, стоять дядьки й гуторять. Повіває вітер, струшує дички. У церкві кінець і Ви, мамо, виходите. Бачу Вас виразно, як ідете старими східцями на подвіря, далі стежечкою до фіртки, не заходите „до кумів", а йдете просто дорогою через вигін додому.

І тут пригадується мені отой наш вигін. Широкий він і росте в ньому гусяче зілля, яке так радо скубають оті гармідерні птахи. І от пригадується мені час, коли мені було всього-навсього перший десяток літ. Стрибав разом із іншими лобурями по полях, за худобою, у білих полотняних штанятах із вихрястою над чолом чуприною. Були тоді у нас на переміну „петлюрівці", большевики... Крав у них „патрони" і вечорами пробував у дебрі свою обрізанку. Пригадую, одного разу один „петлюрівець" на велитенськім лисім коні зупинився коло мене й каже: „Ей, малий! (це мені не подобалося — малий). Хочеш, щоб підвіз?"... Чом ні! — викрикнув я. — „Стрибай сюди!"... Взяв на сідло й ми промчали селом. Ах, як було приємно. Кінь здоровенний — все гуц-гуц!... За селом перед Жолобським лісом пустив. — „Біжи (каже)... А добре було?" — Добре! — „Ну, то колись згадаєш українського козака. А виростеш, то не забудь також"...

І хіба можна забути? Ніколи. Ті козаки відійшли й більш не вернулися. Зате прибули інші. Пригадую, як прибули одні, як стояли табором на вигоні, як напали на них большевики... А пригадую також, як одного осіннього дня ті самі наших хлопців скорострілом, без суду, розстрілювали. Матері там були; були жінки й наречені. Були й ми малі. І... Виж самі знаєте решту. Виж маєте розтоптану конем руку.

І от минули ті десять років. Ріс, грубшав, міцнів. А осінь, а стрибаючі над людськими головами коні, а розстріляні хлопці, а зломана Ваша рука, а розпука й ганьба... Ні!... Стократ, мамо, ні! Це не забудеться, це не сміє забутись. І колиб я забув, колиб забули всі ті, що там були й бачили... нащож тоді жити? На що- Ну, осудіть самі.

І тому я попав сюди. Мені всього двацять років і я під судом... Але не каюся... Не можу каятися. Я всетаки щось зробив. Я не жив даремно... А коли я передам заповіт боротьби тим, які прийдуть по мені, і коли вони не вмруть смертю слабодухів, я буду аж надто щасливий...

— — — — — — — —

Цього листа Андрій Кудра не писав. Він ходив по келії одиночці і лише думав. І це один шматочок його душі, замкненої в чотири стіни тющемного муру. — („Голос").

Микола Мороз.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в середу, дня 10-го листопаду, в годин 7-мій ввечір в гали парохіяльній. Обовязком всіх членів є бути на тих зборах бо маємо важні справи до вирішення. Напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівнали свої довги. Просимо привести на збори своїх знайомих і вписати їх в члени У. Н. Союзу і також своїх дітей вписуйте, бо тепер маєте добру нагоду. — І. Березяк, предс.; О. Патер, кас.; М. Куба, секр.

— Панно Славцю, — каже новий молодий шеф бюра — маєте ви недільний вечір вільний?

— Так, пане начальнику — відповідає з чарівним усміхом, повна надій панна Славця.

— Так? То підіть, будь ласка, швидше спати, щоб у понеділок прийшли ви точно до бюра.

А. Ах.

ҐРАФ БРАДО

(Оповідання).

(4)

— До чорта! Ночувати в колибі? Це мені не дуже до смаку. Чи ліжко в колибі добре?

Стрілець розсміявся.

— То бодай пружиновий матерац?

— Цеж не панська хата. Це колиба.

— То на чім же там спиться?

— На землі. Кому затвердо, наріже собі чатиння. На тій смеречині лежиться як на подушці.

— Що там дістане їсти?

— Не дістане нічого. Хто хоче їсти, мусить принести з собою. Тут в тім заїзді пан ґраф можуть купити все, чого лиш душа забажає собі. За пару крайцарів вуджену солонину, з пів бохонця хліба, флящинку оковитки. А не забути за тютюн. Без того нам не обійтися там. З таким запасом ідуть звідси в ліс всі мисливі.

— Хібаж я не знаю того? Досі і я так все робив. Бо я в Стирії маю власне полювання на ґемзи з малою примішкою оленів. Також в Каринтії.

— Так, так! — сказав стрілець, будьтоби увіривши в перехвалки мисливого. — Як пан ґраф мають власне полювання на ґемзи, як полювали і там і сям, то мабуть також знають, як то є в такій колибі.

— Знаю, знаю, коханий. Та я лиш хотів знати, чи й у вас цілком таксамо, як деінде... Чи в тій вашій колибі є залізна піч?

— У власнім ревірі пана ґрафа є? — спитав стрілець, здивований. — Бо у нас і погадати годі про таке!

— І у мене нема. Я лиш хотів знати, чи часом у вас не впали на голову... Чи він гарно співає?

— Я ніяк не співаю!

— Не питаю, чи він. Питаю, чи олень гарно співає?

— Я того не знаю.

— Гарний мені стрілець, що того не знає!

— Вибачайте, пане ґрафе. Наші олені не співаки. Лиш коли риковиско, вони кричать.

І я це знаю, коханий. Він ще не знає тих делікатних ріжниць. У мене в Каринтії молоді, слабі олені звичайно співають. Старі, коли на них прийдуть любощі, кричать.

— Мені те все байдуже. Мені лиш треба знати, коли пан ґраф хочуть вийти.

— Нехай буде, що у третій зполудня.

— Добре, пане ґрафе. Буду ждати на дорозі зараз за селом. А прошу не забути взяти рушницю і патрони. Очевидно, пан ґраф самі знають, що у нас стріляється тільки кулями. Шріт заборонений. Моє поважання.

Кельнерка принесла обід. Оленина гостеві не смакувала. Може тому, що той стрілець розсердив його ще більше, як лісничий.

— Він попросту кпив собі з мене, — подумав собі Брада. — Коби то сам пан... Коби бодай лісничий... А то слуга позволяє собі так... безличність! Мабуть пішов просто звідси до лісничого, щоби повторити йому цілу розмову зі мною. Чорт бери ціле те полювання!

В годині третій стрілець дожидав мисливого за останньою хатою села. Коли цей надійшов, двигаючи провіянт на вісім днів, стрілець взяв мішок і закинув на власні плечі. Вдоволений був, що наляканий ним панок так добре забезпечився на дорогу. Вже тепер слинка текла йому.

Кандидат на мисливого приволікся до колиби ледви живий. Не ждучи, аж стрілець натне йому чатиння, ляг, як стояв, на голу землю. Лиш постогнував. Запитаний, чи зараз буде їсти, махнув рукою і відповів:

— Нехай він сам їсть! Нехай він возьме собі з плечака, що схоче і скільки схоче.

— Такі ґрафи і такі мисливі бодай на камені родилися! — погадав стрілець, ковтнувши коняку просто з фляшки, заїдаючи салямі з булкою і відкорковуючи фляшку старого токайського вина. Коли стрілець зачав переливати вино з фляшки до горла, мисливий вже спав. Такої доброї вечері стрілець давно не мав. Вино похилило його і поклало на землі коло ґрафа.

Ліс покрила тиха ніч. Став потягати зимний вітер, бо час вже ішов до зими. Оба твердо спали. Поволі стало зоріти. Нараз десь далеко роздався рев оленя. Стрільця розбудив крик в колибі:

— Рятуй! Рятуй!

Заспаний стрілець ще не отямився, де він є, коли „пан ґраф" вхопив його за руку і став сіпати, кричучи:

— Вставай, ро щось страшно реве!

Стрілець з погордою глянув на міського пана, і не відповів йому нічого. Обернувся на другий бік і назад заснув. Аж коли зійшли сонце, стрілець встав і вийшов з колиби, кивнувши на мисливого, щоби ішов за ним. Рев оленя вже не повторився. Зате Брада побачив ланю і стягнув рушницю з рамени. Та стрілець вихопив її з його руки, кажучи:

— То ланя! За ланю велика кара. Через вас я втратив би службу за те, що не перешкодив.

Пішли далі. Ще досить довго мисливий ішов за стрільцем, цікаво роззираючися. Раптом стрілець неначе стовпом в землю вріс. Лиш голову обернув до мисливого, поклавши палець на устах. Це був знак, що треба бути тихо.

— Мабуть якась велика небезпека, — погадав собі затріволжений Брада. — Може то лісові злодії і застрілять мене, бо я в товаристві лісового слуги і маю рушницю? Ті лісові злодії страшно ненавидять лісову сторожу і всіх законних мисливих... Проклята рушниця! Може би кинути її в кущі? Та як спекатися стрільця так щоби бандити гадали, що я лиш на прохід вийшов? Можна би чкурнути в кущі і втекти від нього... Тільки що без нього я не знайду дороги назад.

Коли так думав, що йому діяти, стрілець нахилився до нього і, показуючи рукою, шепнув:

(Кінець буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ТОЧНИЙ ПОЧАТОК У НАС І В ЧУЖИХ.

В оголошеннях наших концертів, балів, віч, весіль і таке інше все написано, коли початок, і до цього неминучо додано слово **точно**.

Та ми знаємо, що коли прийдемо на цей означений час, то там за всякою правдоподібністю початку не буде. Початок, що мав буди точно в 8-мій годині, мабуть буде пів години, а може годину, а то й півтори години пізніше.

Коли українці сказали послові Рисові Дейвисові, що початок його відчиту назначений на 8-му годину, він, як бувалий чоловік, спитався: „А в котрій він справді пічнеться? Виж знаете, що коли в Анґлії сказано, що віче пічнеться в 8-мій годині, то в 8-мій годині воно й пічнеться. В деяких краях інакше. Як у вас?"

У КОГО ЩЕ?

Виглядає так, що в українців точности нема, а в анґлійців є. Та українці не одні звісні з неточности.

Звісні з неї й москалі. Всі туристи, що бували в Росії, так і не поминуть згадати за цю, на їх думку, чисто московську національну признаку: брак точности.

Посол Рис Дейвис оповідає про подібні досвіди щодо точности серед поляків. Підчас своїх відвідин в углевій окрузі Польщі він мав замовлене віче перед вуглекопами на 8-му годину. Але в 8-мій годині його щойно стрінув голова віча й узяв його на горівку й циґаро. Попивши й покуривши, вони поїхали подивитися на публичні будинки в місті, а вернувшися звідти й знову покуривши, зайшли на салю зборів і застали лиш урядових шпигунів.

ЯК МИ ПРИХОДИМО НАЧАС.

Люди, що подорожували по Росії, звичайно вязали брак точности в москалів з більш загальною прикметою, котру вони називали браком поняття часу. Мовляв, у Росії люди поводяться так, начеб вони не розуміли вартости часу. Тратять масу часу на дурниці. Через те вони й неточні. Вони не розуміють, що неточністю іншим час забирають: не розуміючи вартости часу для себе, вони не розуміють, як хтось інший може цінити час.

І в нас теж неточність іде в купі з дивним, себто непотрібним, поспіхом. Оповідають же в нас анекдоту про подоляка, що прийшов рано на залізничу стацію, щоб їхати до Тернополя. Ждав довго на стації й став побоюватися, чи не втратив поїзду. Прийшов поїзд з Тернополя й він іще більше зажурився. Рішився спитатись. Та кого спитатись? Чейже не бундючного пана з червоною шапкою! І менше бундючного пана з чорною шапкою! Рішився спитатись найменше бундючного пана, того без шапки, з мітлою в руці. „Перепрашаю вас, пане! А до поїзду до Тернополя не пізно?"

„Ого, чоловіче", каже небундючний пан, без шапки, з мітлою в руці. „Поїзд до Тернополя йде аж у 5-тій зполудня, а це лише 11-та рано".

„Дякую вам, паноньку. І дякувати Богу, що не зпізнився!

ЯК ПРИКАЗ, ТО ПРИКАЗ.

Знають і наші люди приходити начас.

Чи спізнився коли наш чоловік, як у військовому приказі було, що він має стояти на „гофі" в 5-тій годині рано? Або що напад на ворожу лінію має починатися 3 мінути до 4-тої? Або що судова розправа пічнеться в 9-тій?

Як це можливо, що ті самі люди, котрі такі точні в цих випадках, такі неночні в інших?

Спитаймося їх самих, а вони нам скажуть, що вони розуміють значіння приказу й примусу. Як приказ, то приказ! Приказ то мус! Приказ то великий пан! Це кожному ясно.

Як у програмі сказано, що початок буде в 8-мій годині, то хіба це приказ? Хіба за спізнення будуть карати? Якби буком били, то що інше...

МЕНЕ ЛЮДИ СВИНЕЮ ВЕЛИЧАЮТЬ.

У німців, як хто прийде до концертової салі або на оперу, коли вже почали грати, його до концертової чи оперової салі не пустять.

Якби такому чоловікові вдалося вимінути службу й дістатися до салі і якби він став іти проходом, то всі на нього оглянулися б як на себелюба, грубіяна, дикуна, котрий порядку не розуміє, котрий не знає того, що він своєю поведінкою перешкаджає багатьом людям. Якби він почав пхатися між рядами крісел, щоб добитися до свого місця, то не обійшлось би без того, щоб йому хтось не сказав: „А ти, свине, куди?" Бож чи справді не подібний такий пан до свині, що пхає до корита не лише рило, але й лаби?

А в нас як? Чи треба казати, що в нас у такому поступованні не бачать нічого себелюбного, нічого грубого, дикого? В нас такої людини зо свинею ніхто не порівнює. Як світла погасили й представлення почалося, таке сотворіння спізнилося, то воно не присяде на задніх кріслах, але чалапає серединою до самого переду. Як хто інший там сидить, то він голосно рохне: „Посунься! Не бачиш, що я прийшов?" Ми на це нічого не кажемо. Ми перестаємо слухати представлення й шепчемо: „Пан Рило прийшли! Пан Рило прийшло!" Шепчемо з подивом, може з завистю, але не з осудом грубого поведення.

Чи можна дивуватися, що в нас вивелася ціла маса таких типів, що тим і важничають, що спізняються, що навмисно пізно приходять, щоби, перешкаджаючи іншим, звертали на себе загальну увагу?

ДОБРИЙ БИЗНЕС?

Знаючи ці звичаї, аранжери представлень, концертів, балів, часто ставлять на програмах як початок інший час, ніж той, коли має початися. Кажуть: Ми пічнемо в 9-тій годині; але, як напишемо, що почнемо в 9-тій, то люди зійдуться аж може десь на 10-ту, тому пишім, що пічнеться в 8-мій, а люди будуть на 9-ту".

Здається, що дуже хитро зроблено. Нібито дуже по бизнесовому.

Одначе чи це справді так? Чи добре це для бизнесу, коли люди не знають, коли властиво буде початок? Як це справді так добре по купецьки, то чому бизнесові, купецькі народи цього не роблять? Чому в них 8-ма година значить 8-ма година, а 9-та година це ані 8-ма, ані пів до 10-тої, а лише 9-та?

ЯК МИ ШАНУЄМО СЕБЕ.

Подивімся, що ми, гості, кажемо, читаючи на програмі: Початок точно в 8-мій годині. Ми кажемо: Пишуть, що початок в осьмій, але пів до 9-тої людей певно ще не буде. Як кажуть, що точно в 8-мій, то певно перед 9-тою не пічнеться.

Як бачимо, з цього звичаю родиться легковаження до концерту, чи чого там. І як людина пічне собі з легковаження, то чи їй буде так легко набратися поважання потім, підчас представлення чи концерту?

Автім звідки це береться таке думання, що як чужинці скажуть, що справа пічнеться в 8-мій, то треба бути в 8-мій, а як українці скажуть, що справа пічнеться в 8-мій, то це значить, що в 9-тій! Чи є в цьому думанні поважання до себе самих? Чи кажемо ми такими словами й поступками, що ми такі самі добрі, як інші люди? Чи може кажемо, що ми нижчі люди, що ми щось гірше, що „нашим людям іще не до того", що наші люди, як малі діти, точности не розуміють, поняття про вартість часу не мають?

НА ТЕ ЛИХО.

Кілька тижнів тому один українець, влаштовуючи відчит, подав у своїм оголошенні, що хто прийде начас, платить одну ціну вступу, а хто спізниться, платить більше.

З цього оголошення видно виразно спротив проти цього звичаю спізнятися. Таке обурення слідно всюди. В усіх людей, які мають розуміння вартости часу, в усіх, які не мають охоти важничати, спізняючися на зборища великого числа людей, давно вже огірчені на цей звичай. Давно вже йде обурення, получене із зрозумінням, що так далі бути не може.

Щож тоді на це робити? Дехто думає про те, якби то придумати великий бук на наших людей і ним заставити їх приходити начас. Інші думають, що на це треба якоїсь магії, чарівництва. Але чи не требаб тут просто постановити починати начас, без огляду на те, чи є гості на салі, чи їх нема?

Спитається хтось із здивуванням: без огляду на те, чи є гості, чи нема? Таж це може принести втрати?

Чи справді принесе? Чи від цього, що нині пічнемо концерт справді начас, люди не прийдуть або з дороги вернуться?

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РЯТУЙМО ОБИДВІ ЧАСТИНИ ЛЕМКІВЩИНИ.

Хочу подати під уваґу другому Лемківському Конґресові О. О. Л., котрий відбудеться 13-го і 14-го листопаду 1937 р. в Ню Йорку, таке:

1) Конґрес повинен ухвалити протестну резолюцію проти „братів чехів і словаків", котрі відірвали одну третину нашого краю із 250 тисячами населення (або одну половину, пополудново-західню Лемківщину-Пряшівщину) від Закарпаття (що ввійшла в склад Чехословаччини як автономна країна ще в 1919 році) та прилучили її до Словаччини як частину словацької землі й назвали по свойому ось як: „Виходне Словинско", себто, Східня Словаччина. По прилученні Пряшівщини до Словаччини ті вище згадані слов'янські брати завели свою мову по школах і від того часу вчать українських дітей незрозумілою для них мовою. Тому конґрес повинен домагатися звернення Пряшівщини й прилучення її до матерного Закарпаття, з його осередком, Ужгородом.

2) Конґрес повинен подбати про полудново-західню Лемківщину, про матеріяльну, їй потрібну допомогу. Треба там вести освітню працю під оглядом українсько-національним. Ми повинні однаково дбати про обі частини Лемківщини, які є під двома заборами, а до цього часу, на жаль, того не було (і нема). Тож треба конґресові звернути увагу на українців-лемків із Пряшівщини, яких тут є не менше в Америці і Канаді, як із Сяніччини. Що з ними трудніша справа, це правда, але на це склалися певні історичні й політичні причини. З наших виходців, українських-лемків з Пряшівщини, „непрошені гості" здерли чимало долярів. Та дальше так не повинно бути. А щоб рідний край міг діставати від усіх своїх синів і доньок зза океану моральну і матеріяльну допомогу, то нам треба за всяку ціну старатися про те, щоб наша іміґрація зрозуміла своє завдання. А також треба і на це звернути увагу, щоб українці-лемки зпід бувшого мадярського, а тепер чехословацького забору, мали змогу пізнавати самі себе, хто вони є.

3) Коли ми цього не будемо робити самі, то не можемо мати найменшого морального права критикувати наших братів галичан за те, що вони в минувшині не дбали, чи не знали, за нас, лемків за Сяном. Отже як ми самі, українці-лемки не будемо дбати за всю Лемківщину, цебто за обі частини Лемківщини, то тут буде передівсім наша вина. До сьогодня ще того нема. А тільки є це, що дбається тільки про одну частину Лемківщини, північно-східню Сяніччину, що є під ляцьким забором. Про це багато пишеться майже в усіх українських часописах. А про ту другу частину Лемківщини, Пряшівщину, що є в межах Чехословаччини, не говориться, не пишеться і не домагається її (за винятком одної статті в паризькім „У. С.", затитулованої „Дещо з Пряшівщини"). А так не повинно бути, якщо ми хочемо Соборної Самостійної Української Держави.

Ми не повинні думати і робити в цей спосіб, щоб дбати тільки про ту частину Лемківщини, з котрої ми самі походимо, а ті інші хай уже самі дбають про ту частину, з котрої вони походять. Таке розуміння дуже мильне, а мильне тому, що ті інші не всилі зрозуміти своїх обовязків, бо не знають, хто вони є. А колиб це знали, тоді самі про себе дбалиб.

Ось тому ми повинні їм допомагати у нашій загальній визвольній справі.

В. І. Челюк,

Торонто, Канада.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЖАНСТАВН, ПА.

Українець редактором ветеранського часопису.

„Ди Джанставн Трибюн" подає, що з днем 1. січня наново зачне виходити місячник „GREATER JOHNSTOWN LEGIONNAIRE", якого редактором буде о. Микола Волощук, український місцевий священик.

У СПРАВІ ОГОЛОШУВАННЯ ЗБІРОК У „СВОБОДІ"

У своїм часі ми оголосили, що будемо поміщувати в „Свободі" тільки такі збірки на ріжні цілі в Рідним Краю, щодо яких маємо певність, що вони вислані вцілості в призначені місця. Такою певністю вважали ми висилки жертв до краю через „Обєднанне", а це тому, що ця організація здає постійно точні, фінансові звіти і є під громадянською контролею.

Сталося це тому, що з краю повідомляли нас як організації так і поодинокі громадянські діячі (як от пок. д-р Степан Федак), що вони дізнаються з американських ґазет про ріжні збірки і поклики, а не одержують тих квот, які є проголошувані в американсько-українських ґазетах як зібрані на певні цілі і як вислані до краю. І були часті нарікання з боку ріжних громадян в Америці на те, що вони теж вичитують у ґазеті про певні збірки, які, згідно з ґазетним дописом, повинні були бути вислані до краю, а які, згідно з їх відомістю, знаходяться у руках таких-то осіб. Були теж нарікання ще й на те, що збірки, зібрані на загальні народні потреби, були вислані до краю на допомогу рідні чи знайомим посилаючих.

Ось ті нарікання заставили нас рішитися на те, щоб оголошувати в „Свободі" тільки збірки, які були вислані до краю через „Обєднання".

Та навіть і тоді, як ми проголосили, що оголошуватимемо тільки ті жертви, що є вислані через „Обєднання", ми застосовували це тільки до таких збірок, які відносились до допомог Рідній Школі, інвалідам, політичним вязням і тим подібним загально народнім цілям. А інші збірки, що були призначені на допомогу нашим селам, на будову Народніх Домів, піддержку кооператив і т. п. ми далі оголошували, без огляду на те, куди і як їх вислано, бо були переконані, що ті збірки вже добре контрольовані комітетами односельчан. Отже старались ми поступати так, щоби переконати кожного, що нам іде тільки про добро самої справи, а не про що інше.

Та тепер, уже від довшого часу, ми знову зачали одержувати ріжні запити у справі ріжних збірок, що були у нас проголошені, а щодо яких нема певности, чи вони були вислані. І з Рідного Краю знов нас питаються про гроші, що одержали з Америки, а не знати від кого й на які потреби.

Ось тому ми знову змушені тепер пригадати, що БУДЕМО ПРОГОЛОШУВАТИ ТЕПЕР ТІЛЬКИ ТАКІ ЗБІРКИ, ЩО ЇХ ВИСЛАНО ДО РІДНОГО КРАЮ ЧЕРЕЗ „ОБЄДНАННЯ". І ПРОСИМО ВСІХ ДО ЦЬОГО ЗАСТОСУВАТИСЬ. Кожний може донести до „Свободи" про якусь допомогову акцію на якусь народню ціль, і ми це помістимо. Але не помістимо, скільки зібрано, ні того, що гроші вислано. Це останне помістимо тільки тоді, коли збірка буде вислана до краю через „Обєднання".

Заразом зазначимо, що наш часопис є аж занадто переповнений усякими звітами з ріжних збірок на ріжні цілі. Такої маси тих звітів не можна бачити ні в одному українському часописі на цілім світі. Певно, що коли мати на увазі тільки саму справу, себто саму жертвенність українського громадянства в Америці, то це надзвичайно гарне й похвальне. Але з часописного боку цей величезний матеріял з іменами і числами є для ґазети, як такої, дуже обтяжливий, бо забирає забагато такого місця, яке є призначене на інший, чисто ґазетярський матеріял, а якого саме загал читачів домагається. Ось тому ми просилиб тих громадян, що надсилають згадані звіти і відозви, щоби брали цю обставину під увагу. Зокрема, щоб не оголошували одних і тих самих збірок кількома наворотами, як це нераз буває, і то в кількох часописах, бо вповні вистарчає оголосити один раз, і в якімнебудь часописі.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЙОНҐСТАВН, О.

З весілля на Рідну Школу на Лемківщині.

В укр. прав. церкві в Йонґставні відбулося вінчання Петра Буца з Анною Терлецькою, котрого довершив о. Степан Мусійчук. Весільня забава, по старому українському звичаю, відбулася в парохіяльній салі. Родичі молодих є свідомі українці. Тому і на те весілля прибуло чимале число гостей. Підчас багатої весільної вечері весільний староста Михайло Іванчук подякував родичам молодих за гостину, а молодим побажав усього добра і при тій нагоді згадав за рідний край, особливо за Рідну Школу, яка, не звертаючи уваги на утиски ворогів, старається виховувати в патріотичнім дусі молоді українські покоління. Тому нашим обовязком, говорив він, є звідси піддержувати ту інституцію. Далі він попросив присутніх зложити на ту ціль якусь жертву. Зложили по $1: Петро й Анна Буц, Марія Терлецька; по 50 ц.: о. С. Мусійчук, М. Іванчак, А. Проць, М. Смук, М. Гукер, С. Середницький, С. Роган, І. Волощак, А. Віблей, О. Опалка; по 25 ц.: М. Пельц, М. Лінітицький, М. Волощак; дрібними $1.38. Разом $9.13. Вислано $9 на Рідну Школу на Лемківщині через Обєднання.

Гість.

—o—

ПІТСБУРҐ, ПА.

На викуп дому Лесі Українки.

Дім найкращої української письменниці, Лесі Українки (Лариси Косач), виставлений на продаж. Він знаходиться на Волині, в селі Колодяжнім, біля Ковля, і в ньому талановита українська письменниця любила проживати та в ньому творила свої геніяльні літературні твори.

Невже той дім перейде в чужі руки? Невже те місце, освячене геніяльною творчістю української поетки, має пропасти для нас, має щезнути, що й згадка про нього не останеться?

Це слова другої української відомої суспільної діячки, Константини Малицької, яка взиває все українське жіноцтво в журналі „Нова Хата", щоб воно поспішило викупити домівку Лесі Українки.

Невже ми, американські українки, не станемо до помочи нашим сестрам у ріднім краю в такім благороднім ділі? Ми, американські українки, нераз уже доложили старань при всяких допомогових акціях. Доложім і цей раз!

Дім цей має коштувати всього 2,000 зл., цебто коло $400. Невеликі це гроші, але треба їх якнайскорше придбати, бо, як пише Константина Малицька, цей дім може перейти в чужі руки.

Українські жінки в ріднім краю задумують влаштувати у тих двох кімнатах, що в них письменниця писала свої твори, музей, у якім заховані булиб ті памятки, що по ній остались. А біля цього дому були би прибудовані ще пару кімнат, які сталиб захистом для українських письменниць.

Щоб започаткувати добре діло, висилаю через Обєднання $10 від себе і закликаю до дальших жертв усе наше патріотичне жіноцтво, як також усі сестрицтва, відділи Союзу Українок і відділи У. Ч. Х. ОДВУ.

Марія Малевич.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Праця комітету села Грусятичі.

Комітет помочи села Грусятич, пов. Бібрка, поставив собі за завдання помагати братам у старім краю збудувати у названому рідному селі читальню „Просвіти", в якій вони могли би поглибляти свою просвіту й плекали національну українську традицію. В тій цілі ті односельчани, що перебувають під цю пору в Америці, чи Канаді і є свідомими українцями, стараються ріжними способами зібрати жертву на ту ціль, уладжуючи балі, забави, або безпосередньо переводять збірки.

Частинний звіт із тих збірок був проголошений у „Свободі" з 26 липня ц. р. Також комітет отримав суму $37 долярів, переданих Я. Вересом на руки А. Перетятка. Інші жертви, що ще не були проголошені, такі: Я. Грицків, П. Басараб, Р. Крамар, Я. Верес, А. Верес по $5; П. Воловник $3; Гася Воловник $2; по $1: П. Сікорська, П. Тебор, О. Верес, П. Задорецький, Й. Берчак, М. Вдовичин, Я. Скариник, І. Крамар, С. Красней, П. Володзінський, П. Кушнір; по 50 ц.: І. Гузіль, Н. Хабай, М. Хоманчук, Й. Данькович, П. Спас, В. Гультай, І. Станишин, Й. Чирський, д-р В. Яремій, А. Буда; по 30 ц.: Г. Кушнір; по 25 ц.: І. Студент, М. Богайський, С. Теребуш, І. Мисаленко, С. Федорук, П. Бобечко, Й. Олійник, Н. Комар, А. Войтович, Л. Мирон, Т. Кобелюк, С. Підлюбний, І. Бала, І. Пастернак, І. Маленчук, Л. Попович, В. Булак, О. Олійник, М. Чвартацький, Т. Стрілець, П. Кузьмович, Д. Кримко, П. Москаль, П. Петрик, П. Томашевський, І. Боднарчук, І. Яцена, І. Ребрик, І. Павлів, Е. Бакун, Ф. Гірняк, С. Кавецький, Й. А. Кондрат, П. Гунчак, Е. Ковальський. Дрібними 90 ц.

Виділ читальні складає через Комітет щиру подяку за жертви, котрі будуть вписані в памятковій книзі читальні. До цього часу всіх жертв було $469.63. Вислано до краю $212.50. Остається в банку $267.13, котрі в короткому часі будуть вислані. Комітет просить усіх, що ще не зложили своєї жертви на ту ціль, щоб вислали її на адресу: Андрій Басараб, 573 AVE. E., BAYONNE, N. J.

ЗА КОМІТЕТ:

В. Савіцький, гол.; **А. Басараб**, касієр; **А. Перетятко**, секр.; котрольори: **П. Полюва, Т. Гуль, П. Басараб.**

Лікарська рада.

— Ви мусите спамататися, бо коли ще один рік будете провадити таке гуляще життя, то не пожиєте більше, як шість місяців.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З вечерка на школу ім. Грушевського.

В суботу, 25-го вересня, відбувся в українській презбитеріянській церкві під ч. 49 ул. Бікон вечерок. При тій нагоді І. Тарнавський дав звіт зо своєї подорожі до Галичини. Переведено збірку, яку призначено на школу ім. М. Грушевського в Коломиї. Збірка виносить $20. Зложили по $1: Т. Рудий, Н. Яцентий, пастор А. Куман, І. Тарнавський, П. Ковальчук, Є. Чорненький, І. Паньків, І. Наконечний, К. Яцентий, І. Височанський, Ю. Галушка, М. Воловіна, О. Паньків, М. Варніцький, О. Шумський, Ф. Горцула; по 50 ц.: П. Пуласька, Ю. Кириченко; І. Чайчук, 30 ц.; по 25 ц.: М. Гринькевич, І. Кріль, Т. Тарнавська, Н. Яцента, І. Грентус; додано з каси 95 ц. Ті гроші вислано через Обєднання на призначену ціль.

А. Куман.

ДИВОГЛЯДНА БАРАБОЛЯ.

На городі Андрія Горика, що живе в Едмонтоні, виросла дивовижна бараболя, що нагадує зайчика. Не дістає їй лиш пари вух, щоб виглядати як справжній зайчик. Бараболя має дві гарні передні лапки, заокруглену голову і короткий хвостик. Решта її має нормальний вигляд бараболі.

—o—

СПОРТ, ЧИ РОЗБІЙ?

Після метчу в копаного мяча між станиславівською Ревероюі спортовим клюбом Рипне в Рипнім частина симпатиків Рипного, невдоволена з ремісового висліду (2:2), кинулася на суддю Вартенберга і так його побила, що він утратив три зуби. Побили теж поліцая, що хотів інтервеніювати.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(6)



Літаком кидало вниз, угору, то на бік, немов лушпиною. Його стогін заглушували разураз громи. Князь Сборов висунув з каюти свій ніс і звернувся до пільота з запитом: „Гей, Бравн, чи не знаходимося ми часом у якій небезпеці?" Пільот обернувся і грізно відповів: „А замкніть собі рот; я тепер не маю часу з вами бавитися".

До розмови втрутився слуга князя Сборова й остеріг Бравна: „Ви не повинні так відзиватися до його високости". „Говори не такому, як ти", відрізав пільот гостро. Він цілий був занятий небезпекою, в якій знаходився літак, а ті аристократи завертали йому голову. Нагло літак перехилився на бік; жінки зверещали, одна з них зімліла.

Джейн встала зо свого сидження і звернулася до Тибса, слуги князя: „Тибс, ти лиши Бравна в спокою. Йди назад і займися княгинею, яка напів зімліла". З тими словами вона присілася близько пільота і заговорила з усмішкою до нього: „Так здається, що ви маєте порядний клопіт, Бравн". Бравн поглянув на неї, а побачивши розвагу в її обличчі, відповів:

„Так, пані. Маю клопіт. Я не хотів про це говорити тим дивакам, бо вони зчинили би ще одну бурю в середині. Але в дійсності ми знаходимося в дуже поганому положенні. Компас перестав працювати, газоліни дуже мало в збірнику, а до того внизу нетри і не бачу одного місця, деб можна було осісти. Погано з нами", заключив він.